

Nog één keer Uruzgan

Van de uitgever kreeg ik een interessant boek toegestuurd, geschreven door de Duitse onderzoekster Johanna Holthausen, over de politieke en militaire aspecten van de Nederlandse inzet in Afghanistan. De titel luidt *Der Fall Uruzgan. Politische und militärische Aspekte des niederländischen Einsatzes in Afghanistan (2006-2010)*. Ik was benieuwd te lezen hoe een buitenstaander aankijkt tegen de wijze waarop het debat over de uitzending naar Uruzgan in ons land is gevoerd — en of zij een bepaalde partij gelijk zou geven. In 2010 liepen de politieke gemoederen immers hoog op toen er een discussie losbarstte over een eventuele verlenging van de Nederlandse militaire missie in Afghanistan. Zo hoog dat de regering viel. Het boek behandelt de achtergronden van Nederlandse deelnames aan vredesmissies: van het aanvankelijk enthousiasme in de jaren negentig tot de pijnlijke debatten over Srebrenica, Irak en Afghanistan. Ik beperk me hier tot twee kwesties uit het Uruzgan-dossier.

In 2006 stemde de PvdA-fractie in met de missie, zich realiserend dat het niet om een gewone vredeshandhaving ging en met de aantekening dat de wederopbouwcomponent van het Nederlandse optreden gelijkwaardig moest zijn aan de militaire, zo niet prioriteit moest hebben. Twee jaar later — nu als regeringspartij — stemde de PvdA in met een verlenging van de missie tot 2010, wederom benadrukkend dat het toch vooral om de ontwikkeling van het land ging.

Volgens het Duitse onderzoek zag de praktijk in Afghanistan er anders uit. Zeker in de eerste jaren en door de omstandigheden ter plekke gedwongen, lag de nadruk op militair optreden, op *counter-insurgency*. Van wederopbouwactiviteiten kwam daardoor minder terecht. Enkele partijen die tegen de missie stemden, hadden daarvoor al gewaarschuwd. In het Haagse politieke debat

werd evenwel nog steeds gesproken over de balans tussen de twee aspecten. Binnenlands-politieke en buitenlands-politieke overwegingen liepen door elkaar. De voorstanders van de missie konden zo hun eigen draai aan het verhaal geven. Mocht Nederland ooit nog eens voor een dergelijk besluit komen te staan dan lijkt me dat voortaan bij de eindafweging de situatie ter plekke doorslaggevend moet zijn.

Het tweede punt. De regering zegde in 2008 toe dat de missie in augustus 2010 definitief beëindigd zou worden. De NAVO bevestigde dat de organisatie op zoek zou gaan naar een opvolger. Dit was vooral een concessie aan de PvdA. Het CDA kreeg daarvan echter spijt en minister Verhagen van Buitenlandse Zaken begon — waarschijnlijk mede onder druk van de kersverse Obama-regering — openlijk te speculeren over een verlenging.

De PvdA reageerde hierop negatief en liet bij monde van woordvoerder Martijn van Dam in een Kamerdebat weten dat de partij zich aan de gemaakte afspraken over het vertrek uit Uruzgan wenste te houden. Daarmee was de discussie evenwel niet afgelopen. Binnen het kabinet werd de PvdA onder druk gezet om toch met een verlenging in enigerlei vorm akkoord te gaan. Toen de PvdA-bewindslieden de varianten die op tafel lagen niet accepteerden en van de coalitiepartners eisten dat de afspraak uit 2008 gerespecteerd zou worden, leidde dit tot een breuk. De partij kreeg vervolgens de wind van voren omdat ze om electorale redenen het kabinet zou hebben laten vallen. De PvdA stond er — kort voor de raadsverkiezingen — slecht voor en dat zal zeker de compromisbereidheid van de partijleiding niet vergroot hebben.

Maar, zoals de Duitse onderzoekster beschrijft, het CDA wist dat het een risico liep door zo aan te dringen op een verlenging. Het waren bovendien CDA-politici geweest die in de campagne van 2006 op PvdA-lijsttrekker Wouter Bos het etiket van draaikont hadden geplakt. Die kans wilde de PvdA hun geen tweede keer geven.

INTERVENTIE

De voorstanders van een tweede verlenging wezen vooral op het belang van het Nederlands prestige binnen de internationale gemeenschap en met name binnen de NAVO. (Dezelfde partijen zouden overigens in het kabinet-Rutte de Nederlandse reputatie zonder zichtbare moeite te grabbel gooien.) Ik heb dat argument nooit geaccepteerd. Nederland leverde vier jaar lang een forse inspanning in Afghanistan, wat van veel landen met een vergelijkbaar profiel niet gezegd kon worden. Ons land kon dus het strijdtoneel met opgeheven hoofd verlaten. Militair gezien was het ook hoog tijd omdat de grenzen van de militaire inzetbaarheid in zicht kwamen.

In het boek dat de aanleiding vormt tot deze bijdrage, wordt een hoge Nederlandse militair aangehaald. Zijn uitspraak over de al dan niet bestaande noodzaak om in Afghanistan te blijven wil ik de lezer niet onthouden. Hij zegt in een interview dat de NAVO ‘im Prinzip ein Premium auf Nicht-Gehen stellt. Weil, wenn man nicht geht, muss man nicht hin, wenn man hingeht, muss man ewig bleiben.’

JAN MARINUS WIERSMA
Research fellow bij de WBS